

Prsti slovenske vam pošilja domovina,
da bode v grobu lažja vam tujina.

Le streljaj je od pokopališča do stečišča obeh glavnih judenburških ulic v gornjem delu mesta, blizu tam, kjer je nekoč stalo vojaško taborišče. Visoka piramida, nad katero je orel razprostrl peroti, stoji v spomin padlim Judenburžanom. Po svečanosti na grobovih so se gostje iz Jugoslavije v družbi predstavnikov podali tjakaj. Položili so velik venec in pevci so zapeli: »Človek, glej dognanje svoje...« Spet so doneli streli topičev. Med koračnico vojaške godbe je defilirala mimo predstavnikov in gostov častna četa, za njo oddelki bojovniških združenj, gasilcev in mladine. Močno učinkovito je bila s to parado točno opoldne zaključena vsa prireditev.

Uro nato se je zbrala številna družba v dvorani hotela »Post« k skupnemu kosilu. Župan dr. Haidacher je v lepi zdravici poudaril odkritosrčno veselje, da se je svidenje po dolgi letih obneslo s tako pietetno prireditvijo, in je znova pozelel, da bi Slovenci ohranili mestu Judenburgu trajno prijateljstvo. Banski načelnik dr. Vončina se je v imenu dravske banovine zahvalil Judenburgu za gostoljubni sprejem in je zatrdil, da prebivalstvo dravske banovine nikoli ne bo pozabilo simpatij, ki jih je mesto Judenburg v vojni in poslej izkazalo slovenskim pripadnikom nekdanjega sedemnajstega polka. Zbornični svetnik

Schenk se je ponovno zahvalil tisku, meščanom in Slovencem za podporo. Ljubljanski podžupan prof. Evgen Jarc je zadovoljno poudaril, kako je po vojni napredoval tudi Judenburg, koliko lepše je danes njegovo lice. Pozorno in z odobravanjem so Judenburžani sprejeli njegovo povabilo, da prihodnje leto vrnejo obisk Ljubljani, da se udeležijo blagoslovitve velike vojaške grobnice, ki jo namerava Ljubljana zgraditi po načrtu mojstra Plečnika, obenem pa bodo izkoristili priliko, da si ogledajo gospodarsko in kulturno manifestacijo slovečega ljubljanskega velesejma. — Še je bilo izrečenih več napitnic, zunaj na trgu je medtem priredila vojaška godba koncert. In že se je približala ločitev. Večji del slovenskih izletnikov se je odpeljal že popoldne, drugi pa so še ostali do naslednjega jutra, da vedrega lica obudijo spomine po judenburških ulicah, med znanci, ali na kratkem izletu v mično okolico, k nekdanjim vežbališčem ali celo v uro oddaljeni Fohnsdorf, kjer prebiva okrog 200 slovenskih rudarskih družin.

Dan, preživljen v Judenburgu, je bil res vreden, da ostane trajno v spominu tistih, ki so svečanosti prisostvovali. Manifestiral je, kako lahko tudi skromno mesto s plemenito gesto osvoji srca tisočev daleč čez mejo. Čitamo v judenburškem tedniku, kako živahno so se vneli Judenburžani za povabilo, da prihodnje leto prihitijo z avtobusi na izlet v Ljubljano. Dobrodošli bodo v naši sredi!

NAŠA KRONIKA

PIŠE BORIS WIDER

SEPTEMBER 1923

6. 101 strel z Gradu je naznanil veselo novico, da se nam je rodil prestolonaslednik. Ljubljanci so se tega dejstva močno razveselili. V proslavo tega dogodka se je zvečer formiral spreved občinstva, ki je krenil z vojaško godbo in v soju plamenic po mestnih ulicah.

7. Današnji dan je z ozirom na veseli dogodek v kraljevski družini proglašen za državni praznik. V stolnici, pravoslavni kapeli in v evangeljski cerkvi je bila darovana slovesna služba božja.

13. V Pišecah pri Brežicah, v svojem rojstnem kraju, je umrl profesor Maks Pleteršnik, posebno znan po Wolfovem slovensko-nemškem slovarju, ki ga je pripravljaj celih 9 let. Za njegove velike književne zasluge ga je imenoval občinski svet ljubljanski za častnega meščana ljubljanskega.

18. Italijanska vojska je okupirala Reko, ne da bi bila pogajanja med našo državo in Italijo že končana.

23. V dvorani Kazine se je vršil ob veliki udeležbi slovenskih žen ustanovni občni zbor »Feministične alianse kraljevine SHS«. Ta aliansa ima nalogo, da dobe žene v javnem in zasebnem življenju tiste pravice, ki jih po svojem delu in sposobnostih zaslužijo, predvsem splošno volilno pravico.

OKTOBER 1923

10. Ob tretji obletnici nesrečnega koroškega plebiscita je priredilo društvo »Gospodsvetski Zvon« predavanje o Koroški. Velika dvorana hotela »Uniona« je bila nabito polna.

11. Na seji občinskega sveta je podal župan točno poročilo o višini dolgov mestne občine, ki znašajo Din 22,652.868'13. Temu poročilu so sledile nekatere interpelacije, nakar je bila seja zaključena.

12. Nadaljevanje seje občinskega sveta, na kateri je bilo sklenjeno: da se sprejme resolucija proti omejitvi mestne avtonomije, ki jo namerava vlada, in protestna resolucija zaradi nameravane ukinitve medicinske in teološke fakultete v Ljubljani; da sprejme mestna občina v svoje varstvo Resslerjev grob in spomenik; da odstopi mestna občina primeren prostor na pokopališču pri Sv. Križu za skupen grob Cankarja, Ketteja in Murna, ki ga bo oskrbovala gdčna. Rohrmannova, po njeni smrti pa mestna občina; da se odkloni prošnja telovadnega društva Sokola I. za podaljšanje roka za zgradbo telovadnice na Taboru.

16. Pri nadaljevanju občinske seje je bilo sklenjeno: da poda občina resolucijo, v kateri zahteva, da ostane ravnateljstvo podržavljene Južne železnice v Ljubljani ter da prizna in pusti država njenim uslužben-

cem vse pravice, ki so si jih pridobili do podržavljenja. — Danes je bil svečano odprt novi kinematograf »Ljubljanski dvor«.

21. Danes je bil krščen v Beogradu naš prestolonaslednik, ki je dobil ime Peter. Njegov kum je bil angleški kralj Jurij, ki ga je zastopal vojvoda Yorški. Ob priliki krsta je Nj. Vel. kralj podpisal ukaz o imenovanju 75 novih generalov. Izdan je bil tudi ukaz o amnestiji političnih, socialnih in vojaških krivcev. — V Ljubljani je priredila na večer pred krstom soarejo »Jadranska Straža«, katere pokrovitelj je prestolonaslednik, častniški zbor ljubljanske garnizije pa je priredil v dvorani Kazine svečano zabavo.

22. V dvorni kapeli v Beogradu se je poročil princ Pavle z grško princeso Olgo. Kumoval je vojvoda Yorški. — Za komandanta art. brigade v Ljubljani je imenovan general Sava Tripković. (Slika v »Kroniki« 1934, str. 150.)

25. Zemske ostanke pisatelja Ivana Cankarja, ki so počivali doslej v grobnici rodbine Rohrmannove, so prepeljali v novo grobnico na pokopališče k Sv. Križu, kjer bodo ležali skupaj z zemskimi ostanki Dragotina Ketteja in Josipa Murna.

NOVEMBER 1923

14. Vodja kemijsko - medicinskega zavoda graške univerze univ. prof. dr. Pregl, po rodu Ljubljanec, je dobil letošnjo Noblovo nagrado za Nemčijo.

15. Notranji minister je sprejel ostavko velikega župana dr. Lukana ter ga upokojil. — Vlada je imenovala za gerenta Mestne hranilnice ljubljanske veletrgovca Roberta Kollmana.

22. Ob pričetku seje občinskega sveta je izročil župan Janku Nep. Jegliču, ravnatelju v Ljubljani, in Ivanu Žitniku v Ljubljani meščanski pismi. — Župan poroča o ostavki velikega župana dr. Lukana ter o tem, da ga nadomestuje načelnik notranjega oddelka Pokrajinske uprave v Ljubljani Kremenšek. Nadalje poroča o svoji intervenciji v Beogradu, kjer mu je bil obljubljen potreben kredit za obrtno-nadaljevalno šolo v Ljubljani; zato bo ta šola pričela s poukom dne 1. decembra 1923. Sklenjeno je bilo: da imenuje župan 5 člansko komisijo, izpolnjeno z delegati Narodne galerije z nalogo, da započne akcijo za zidavo poslopja Narodne galerije, ali pa dobi zanjo primerne prostore; da se občinski svet ljubljanski pridružuje resoluciji, sklenjeni 24. X. 1923 na sestanku avtonomnih mest v Mariboru, glede nameravane ukinitve občinske avtonomije; da se izbriše služnost nastanitve vojakov, vknjižene pri posesti nekdanje meščanske vojašnice v Ljubljani, Cerkvena ulica št. 21; da se uvede davek na reklamne table, kazala in izveske; da se podaljša davek na nočni obisk gostiln in kavarn tudi za leto 1924.; prav tako se podaljša občinski davek na igre v kavarnah in gostilnah, razen balinanja, na hotelska prenočišča, na vozne listke cestne električne železnice, na vozila, in sicer: na breke in gige 150 Din, na ekvipaže zasebne lasti in porabe 300 Din, na dvoyprežne ekvipaže 600 Din, na osebne avtomobile do vštetihih 30 HP 1500

Din, nad efektivnih 30 HP 2500 Din, na tovarne avtomobile do 3 ton nosilnosti 1000 Din, nad 3 tone nosilnosti 1500 Din letno, podaljša se veselčni davek, hkrati pa se uvede občinska taksa za plesne šole, ki je enaka taksam za plese; da se podaljša 12% vodovodna doklada tudi za leto 1924.; stalne mesečne podpore mestnim ubogim se zvišajo 1. januarja 1924: 1. kategorija 50 Din, 2. kategorija 75 Din, 3. kategorija 100 Din; ubožne podpore nedoletnim otrokom: 1. kategorija 30 Din, 2. kategorija 60 Din, 3. kategorija 80 Din, meščanske podpore se zvišajo s 1. decembrom t. l. za 100%, to je od sedanjih 75 Din na 150 Din.

25. V Rogaški Slatini je umrl pesnik in pisatelj ter častni meščan ljubljanski Josip Stritar. Veliki pokojnik se je rodil 6. marca 1836 v Podsmreki pri Velikih Laščah. Gimnazijo je končal v Ljubljani, klasično filologijo pa na Dunaju. Potem se je posvetil profesorskemu poklicu, služboval je na Dunaju. Tu je ustanovil svoj »Dunajski Zvon«, okoli katerega so se zbrali Levstik, Jurčič, Kersnik, Tavčar, Jenko, Gregorčič, Levec, Erjavec in drugi. Prav posebno velika zasluga Stritarjeva pa je poleg njegovega velikega literarnega dela v tem, da je pokazal Slovencem Prešerna v njegovi polni vrednosti ter je premagal Koseskega z njegovo lažno poezijo.

29. Za stolnega župnika cerkve sv. Nikolaja v Ljubljani je imenovan stolni kanonik dr. Tomaž Klinar. — Danes so pokopali zemske ostanke pesnika Josipa Stritarja, ki so jih bili prepeljali iz Rogaške Slatine v Ljubljano in ki so do pogreba počivali v Narodnem domu. Pogreba so se udeležili zastopniki oblasti, velika množica občinstva ter šolska mladina. Truplo je bilo položeno v skupno pisateljsko grobnico na pokopališču pri Sv. Krištofu. V zadnje slovo velikemu pokojniku je spregovoril v imenu slovenskih književnikov dvor. svetnik Engelbert Gangl. — V Sloveniji in po vsej ostali državi so nastopile hude poplave, ki so napravile veliko škodo. Tudi poplava na ljubljanskem barju je katastrofalna.

DECEMBER 1923

4. Komunisti so imeli v Mestnem domu sestanek, na katerem je poročal dr. Lemež, da bodo v občinskem svetu prešli v opozicijo proti zastopnikom SLS.

10. Ministra Trifković in Vujičić sta na potovanju po poplavljenih krajih prispela v Ljubljano in si ogledala Barje, ki mu je povodenj prizadejala toliko škode. Obljubila sta pomoč poplavljenecem, kakor tudi državni prispevek za osuševanje Barja.

13. Za velikega župana Pokrajinske uprave je imenovan vladni svetnik Teodor Šporn.

14. Notranji minister je pooblastil velikega župana, da prične z likvidacijo pokrajinske uprave.

28. Semkaj je prispel general Sava Tripković in prevzel komando tukajšnje artilerijske brigade.

LETO 1935

OKTOBER

1. Na predlog prosvetnega ministra je ministrski svet dovolil najeti posojilo v znesku 7.500.000 Din pri podružnici Državne hipotekarne banke v Ljubljani za zidanje vseučiliške knjižnice v Ljubljani.

2. V Pragi je umrl akad. kipar Alojzij Gangl. Rodil se je 1895 v Metliki. Najprej se je izučil podobarskega rokodelstva, nato je šel v Gradec h kiparju Gšilu, od tod pa ob podpori deželnega odbora na dunajsko akademijo ter v specialno šolo k znamenitemu kiparju Zumbuschu. 25 let star je prišel v Ljubljano za učitelja na tedanjo obrtno šolo. Po potresu se je preselil v Metliko, ob pričetku vojne na Dunaj, pozneje pa za stalno v Prago. Ustvaril je veliko del, od katerih so v Ljubljani spomeniki Valentina Vodnika, Valvazorja in v Narodnem muzeju Franceta Prešerna ter Tragedija, Komedija in Genij na pročelju sedanjega opernega gledališča, njegova vdova pa hrani v bron vliiti kip pesnika in pisatelja Josipa Stritarja.

4. Nocoj je priredil svoj klavirski koncert, 10. v Ljubljani, pianist Ivan Noč.

5. Za novega prosvetnega inspektorja prosvetnega oddelka banovinske uprave je imenovan prof. Ivan Dolenc, doslej profesor v Mostarju, urednik Zbranih spisov J. E. Kreka.

6. Popoldne so priredili v okrilju instituta za glasbeno folkloro pri Glasbeni Matici ob zgornjem koncu Zoisovega grabna pevci Akademskega pevskega zbora pod vodstvom Franceta Marolta »Štehvanje« in »Visoki rej pod lipo«. Sodelovali so nekateri konservatoristi, člani »Sloge« in »Glasbene Matice« ter nekaj Ziljanov, vsi v lepih koroških narodnih nošah. Pod vrhom Grabna je bil postavljen štehovski steber, na katerega je bil obešen štehovski sodec. Tega je zbijalo 6 jezdecov s kratkimi železnimi kopji, dokler ga niso sesuli in zbili na tla. Izvoljeni stehovski mojster je moral ujeti na kopje podarjeni venec, nakar je začel rej z darovalko venca, potem ko je mojster izbral dekleta še ostalim fantom. Po končanem reju je krenil sprevoz do terase pred Glasbeno Matico, kjer je bila uprizorjena ziljska ohcet, ki jo je dopoldne preprečil naliv. Ta lepa prireditev iz koroške folklore je napravila na številne gledalce nepozaben vtis. (Štebh = drevesni kol, rej = ples.)

Deževje zadnjih dni, ki je grozilo s poplavo na Ljubljanskem Barju, je napravilo veliko škodo pri regulacijskih delih v Ljubljani. Pred nalivi je kazalo, da bodo dela prav kmalu končana, saj je bilo do mesta, kjer naj bi se nehala letos regulacija, le še 30 m. Zdaj pa je voda, ki je vdrla v strugo, uničila mnogo draga in težkega dela.

8. S kraljevskim ukazom se postopoma odvarja v Ljubljani popolna državna ženska realna gimnazija namesto mestne ženske realne gimnazije. Tozadevni dekret se glasi: V imenu Nj. Vel. Petra II., po milosti božji in volji naroda kralja Jugoslavije kraljevski namestniki. Na predlog gospoda ministra prosvete, z ukazom današnjega dne in na podlagi § 11. zakona o sred-

Alojz Gangl

Ivan Noč

njih šolah so odločili in odločajo: da se v Ljubljani postopoma odpre popolna ženska realna gimnazija namesto mestne ženske realne gimnazije v Ljubljani.

9. Ljubljana se je spominjala tragične obletnice smrti Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Zedinitelja z globoko pieteto. Uradi in šole, pa tudi skoraj vsi zasebni obrati so praznovali. S hiš so plapolale žalne zastave, v izložbah so bile Pokojnikove slike, pred katerimi so gorele lučke. Ob 17. uri je bila komemoracija pred nunska cerkvijo na Kongresnem trgu, kjer je bil pred znamenjem Sv. Trojice, ovitim v črnino, postavljen katafalk, obdan s palmami. Kongresni trg je bil nabito poln občinstva. Ob 17.15 je strel z grada naznanil pričetek komemoracije. Po cerkvenem žalnem opraviilu je predsednik mestne občine dr. Ravnihar v globokem žalnem govoru orisal duhovni lik Velikega Pokojnika. Nato so združeni pevski zbori zapeli žalostinko, godba pa je intonirala državno himno.

10. V moderno preurejeni dvorani hotela »Uniona« so odprli nov »Kino Union«.

16. Zastopniki mestnega gradbenega urada so pričeli prevzemati gradbene zadeve k Ljubljani priključenih okoliških občin. Že doslej je po medsebojnem dogovoru oddajala banovinska uprava vse gradbene zadeve okoliških občin, za katere je bilo pričakovati, da bodo v doglednem času priključene Ljubljani, v obravnavanje mestnemu gradbenemu uradu, ki je dal svoje strokovno mnenje. Zdaj bo mestna občina vršila te posle na komasiranem ozemlje tudi kot formalna instanca. — Poleg Mladinskega doma na Kodeljevem so pričeli zidati moderno cerkev po načrtih arh. ing. Hermana Husa.

17. Dobrodelna tombola, ki jo je pred dnevi priredila mestna občina, je vrgla čistega dobička 25.000 Din, dočim je enaka prireditev lani dala 40.000 Din. — Umrl je profesor srednje tehnične šole Alojzij Sodnik. Rodil se je 1883 v Ljubljani. Gimnazijo je končal v rodnem mestu, univerzo pa na Dunaju. Kot profesor matematike in sorodnih ved je pred leti izdal zbirko logaritmov. Nekaj časa je poučeval tudi na mestni ženski realni gimnaziji. — Na pobudo univ. docenta dr. Oskarja Reye, vodje meteorološkega zavoda, je sklicala mestna občina komisijo gradbenih in meteoroloških strokovnjakov, ki je ugotovila, da bi bil graj-

Prof. A. Sodnik

Ing. Jakob Turk

ski stolp najprimernejše mesto za postavitev opazovalnice za veter in sončne žarke. Mestni gradbeni urad bo napravil potrebne načrte. — Obnovljena Prosvetna zveza je na svojem občnem zboru izvolila za častnega predsednika ministra notranjih zadev dr. Antona Korošca, za predsednika pa univ. prof. dr. Franca Lukmana.

19. Plinski napad na Ljubljano je preprečila gosta megla, ki je ležala nad mestom. Vojaška letala so izgubila smer. Kljub temu je bilo mesto kakor izumrlo, le policijski stražniki in reševalci Rdečega križa s plinskimi maskami so bili na ulicah. Na grajskem stolpu so bili zbrani general Nedeljković, ban dr. Natlačen, župan dr. Ravnihar ter drugi zastopniki oblasti, ki so se pohvalno izrazili o vzorni disciplini ljubljanskega prebivalstva. Ob 21. uri se je napad ponovil. — Umrl je ing. chem. Jakob Turk, ravnatelj kmet. poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani, rojen 2. julija 1872 v Novem kotu pri Prezidu. Bil je nestor slovenskih inženjerjev-kemikov in eden največjih kmetijskih strokovnjakov, priznan ne samo doma, temveč tudi zunaj naših mej. Vse svoje življenjsko delo je posvetil modernemu kultiviranju slovenske grude, predvsem našemu Barju, za kar ima neveljive zasluge. Spisal je več strokovnih knjig, kakor: Travnštvo I., II., Travnne mešanice, Pašništvo, O ljudski, živalski in rastlinski prehrani (zadnje v rokopisu) ter mnogo gospodarsko-kulturnih člankov, raztresenih po raznih strokovnih listih in dnevnikih, ki vsi pričajo o njegovi globoki strokovni in splošni naobrazbi. Zlasti intenzivno se je pečal z umetnimi gnojili, ustvarjal in kombiniral je po svojih bogatih izkustvih na nešteto gnojilnih poizkusih širom vse Dravske banovine. Bil je dolgo let honorarni profesor tehniške fakultete v Ljubljani in tudi eden izmed onih zaslužnih mož, ki so prvi pomagali polagati temelje naše visoke tehniške šole. — Ob 18. uri je bila otvorjena v Jakopičevem paviljonu ob udeležbi zastopnikov oblasti in precejšnjega števila publike razstava slik in kipov prof. Franceta Kralja, ki obsega najnovejše slike in večji izbor starejše in novejše skulpture. Otvoritveni govor, ki so ga oddajali po radiu, je imel konservator dr. Fran Stele. V markantnih obrisih je označil vodilno mesto Fr. Kralja v razvoju povojne umetnosti in očrtnal njegov razvoj od programatičnega ekspresionizma

prvih let do svojske in polne umetnostne oblike, ki jo kaže sedanja razstava. — V francoskem institutu je predaval Georges Blondel, profesor na pariški visoki šoli za politične nauke o mednarodnem položaju povojne Evrope.

20. V mestni zbornici se je vršilo zborovanje naših žen, ki so sprejele tole resolucijo: »Združene žene v Sloveniji, zbrane v Ljubljani dne 20. oktobra 1935, zahtevamo, da se v novi volilni zakon sprejme splošna, enaka, tajna — aktivna in pasivna volilna pravica za ženske, in sicer za narodno skupščino in za vsa samoupravna zastopstva. — V Mostah je bila blagoslovljena in izročena svojemu namenu nova meščanska šola Frana Levstika, prvotno določena za občinsko ubožnico. Blagoslovitvi je prisostvoval tudi župan ljubljanski dr. Ravnihar, ki je v svojem govoru Moščanom čestital k lepemu uspehu in naglasil, da bodo Moste prinesle s to šolo Veliki Ljubljani lepo doto.

21. Domovinski urad mestnega poglavarstva je pričel s popisom prebivalstva občin, priključenih Ljubljani. Sporedno s tem popisom bo zbiral mestni statistični urad podatke o številu prebivalstva, hiš, stanovanjskih in poslovnih prostorov, trgovskih, obrtnih in industrijskih obratov ter podatke o površini zemljišč, o vrstah poljedelske kulture in o živini.

22. Na današnji dan pred 75 leti je bila prvič izvajana slovenska himna »Naprej zastava slave«. Pelo jo je na svoji »Besedi« Slovensko pevsko društvo na Dunaju pod osebnim vodstvom skladatelja Davorina Jenka. Novo himno so vneto pozdravili vsi prisotni Slovani in kmalu si je utrla pot s svojo ognjevitostjo, melodioznostjo in zvočnostjo akordov. — Izšel je zbornik ljubljanskega Fotokluba »Slovenska fotografija« s 60 izbranimi mojstrovinami slovenskih fotoamaterjev. Uvod je napisal novinar Karlo Kocjančič, asistent Janko Branc pa je prispeval članek o Janezu Puharju, prvem slovenskem fotoamaterju, ki je živel od 1814 do 1864. Oba članka sta natisnjena tudi v nemščini, francoščini in angleščini.

25. Umrl je znani gostilničar »Pri figovcu« v nekdanji hiši Andreja Smoleta, Matevž Hartman, meščan ljubljanski.

26. V Florjanski ulici je umrla Marjana Kalanova, študentovska mati, pri kateri so v stari cukrarni svoj čas stanovali Cankar, Župančič, Kette in Murn.

28. Semkaj je prispel slovenski rojak dr. ing. h. c. Mirko Roš, ravnatelj švicarskega zavoda za preiskavo materiala in profesor tehnične visoke šole v Zürichu. Tu bo predaval o temi: Trdnost in deformacija zvarjenih konstrukcij. — Predsednik jugoslovanske-češko-slovaške lige dr. Egon Stare je odlikovan z redom Belega leva III. stopnje za zasluge za zbliževanje med Čehi in nami.

29. Zvečer se je vršil v unionski dvorani koncert Ljubljanske filharmonije pod vodstvom dirigenta Lovra Matačiča. Koncert je bil posvečen proslavi češkoslovaškega narodnega praznika. — Danes je pričelo gradbeno podjetje Emila Tomažiča s pripravami za zidavo poslopja III. drž. realne gimnazije na pekovskih njivah za Bežigradom.

30. Umrl je računski inšpektor mestnega dohodarstvenega urada Valentin Fortič. Rodil se je 1883 v železnikih nad Škofjo Loko. 1911 je prišel v mestno službo k dohodarstvenemu uradu, kjer se je s svojimi sposobnostmi povzpел do računskega inšpektorja. — Pariška revija »Est« je prinesla v svoji pravkar izišli številki članek o Ljubljani iz peresa Jeana Lacroixja, francoskega lektorja na naši univerzi. Članek se bavi z značajem in pomenom Ljubljane kot osrednjega slovenskega mesta. Pisec nadalje opisuje družabne razmere v našem mestu, posebej pa podčrtava našo ljubezen do knjig in razširjenost znanja tujih jezikov. 10 izbranih slik z motivi iz Ljubljane in Gorenjske napravljajo to toplo pisano razpravo še lepšo.

NOVEMBER

3. V pravoslavni cerkvi sv. Cirila in Metoda je bila dopoldne prvič arhierejska liturgija, ki jo je imel pravoslavni mitropolit Dositej iz Zagreba. Po obredu, ki so mu prisostvovali ban dr. Natlačen in župan dr. Ravnihar ter še več drugih odličnikov, je mitropolit blagoslovil 5 križev, od katerih so glavnega takoj pritrtili na stolp.

5. Dramsko gledališče je uprizorilo prvič Pavla Goliže »Bratomor na Metavi«, ljudsko žaloigro v 6 slikah. Žaloigra je imela lep uspeh.

8. Umrla je Ana Župančičeva, mati pesnika in upravnika Narodnega gledališča Otona Župančiča.

10. Glasbena Matica je proslavila 100 letnico rojstva skladatelja Davorina Jenka predsinocnjem s slavnostno akademijo, pri kateri so sodelovali njeni posamezni pevski zbori, njen orkester ter solista Fratnikova in Gostič, ki so ob koncu sporeda združeni peli mogočno himno »Naprej zastava slave«, slavnostni govor o Jenku pa je imel stolni dekan in kanonik dr. Kimovec. — Operno gledališče je uprizorilo sinoči v proslavo te 100 letnice »Gorenjskega slavčka«, potem ko je pred pričetkom predstave izvajal orkester Jenkovo uverturo »Kosovo« in je govoril o Jenku prof. Emil Adamič. — Danes so odkrili v Kolodvorski ulici pred hišo št. 11, v kateri je Jenko 1914 umrl, spominski steber, napravljen po zamisli arhitekta Plečnika, s tem napisom: Skladatelj Naprej zastave slave, Bože pravde, Davorin Jenko, rojen 10. novembra 1835 v Dvorjeh pri Kranju, umrl v tej hiši 25. nov. 1914. — Mestna občina ljubljanska MCMXXXV. « Slavnostni govor je imel župan dr. Ravnihar. — V Judenburgu je bila blagoslovljena kapelica, v kateri so shranjeni zemski ostanki slovenskih mož in fantov 17. pešpolka, ki so tamkaj med vojno umrli. Delegacije iz skoraj vse Slovenije so prinesle na skupni grob poleg številnih vencev tudi žaro iz podpeškega marmorja, napolnjeno s prstjo slovenske zemlje. Vanjo so vklešani tile verzi:

»Prsti slovenske vam pošilja domovina,
da bode v grobu lažja vam tujina.«

12. Umrl je Franc Indof, vodilni monter mestne elektrarne.

14. Na seji občinskega sveta je bilo sklenjeno: da se zemljišče kopališča Ilirije v Tivoliju daruje SK

Matevž Hartman

Valentin Fortič

Iliriji; da za sanacijo Maloželezniške družbe spremeni mestna občina terjatev v znesku 20 milijonov dinarjev, ki jo ima napram Maloželezniški družbi, v obratno glavnico.

18. Na občnem zboru Zadružne zveze je bilo zbranih 250 delegatov. Navzoč je bil tudi njen predsednik minister dr. Anton Korošec, ki je v svojem govoru orisal današnje razmere, ki močno vplivajo na naše zadružništvo.

19. Podpredsednik mestne občine prof. Jarc je za stalno prevzel iz pristojnosti predsednika mestne občine gradbene zadeve in posle, ki spadajo v kulturni oddelek, razen šolstva.

20. Izšel je Slovenski pravopis, ki sta ga priredila A. Breznik in F. Ramovž, po pravopisnih in pravorečnih načelih, odobrenih po pravopisni komisiji Znanstvenega društva v Ljubljani.

Danes obhajamo 25 letnico smrti velikega ruskega pisatelja in misleca L. N. Tolstoja.

22. Trgovinski minister je razrešil dolžnosti komisarja Mestne hranilnice ljubljanske odvetnika dr. Rudolfa Krivica. Na njegovo mesto je imenovan dr. Vrtačnik, predsednik upravnega sodišča v p. v Celju.

24. Danes je Ljubljana proslavila dva važna šolska jubileja: 1. 400 letnico ustanovitve uršulinskega reda (glej članek M. K.: »Zgodovinski razvoj uršulinskih šol v Ljubljani« v »Kroniki slovenskih mest« št. 3., II. letnik, stran 234!). Poleg cerkvenih pobožnosti so priredile uršulinke igro »Sv. Angela, ustanoviteljica uršulinskega reda« v režiji Edvarda Gregorina. Udeležba publike je bila velika, prisotni pa so bili tudi podban dr. Majcen, podžupan prof. Jarc, magistratni direktor Jančigaj ter zastopniki raznih cerkvenih redov. 2. Šola na Grabnu je proslavila 60 letnico svojega obstoja. Zgodovina te šole je tesno povezana z zgodovino šolskega pouka v Trnovem, čigar začetki segajo v XV. stoletje, ko je bila v Križankah ustanovljena šola nemškega viteškega reda. Proti koncu XVIII. stoletja se je osnovala trnovska šola, ki je bila najprej v zasebni hiši v današnji Cerkvni ulici št. 1, pozneje pa v trnovskem župnišču. 1875 je bila na prostoru, kjer so bila prej lesena carinska skladišča, zgrajena na stroške mestne občine sedanja dvonadstropna stavba, ki je veljala 75.000 goldinarjev. V 60 letih je obisko-

valo to šolo nekako 35.000 učencev. — Današnja proslava 60 letnice se je pričela v trnovski cerkvi, kamor so šli učenci z učitelji in številnimi gosti z godbo »Sloge«. Župnik Finžgar je imel govor o pomenu mladinske vzgoje. Po končanem cerkvenem opraviilu je bila proslava v šoli, pri kateri je najprej upravitelj šole Ambrožič podal zgodovinski oris šolskih razmer v Trnovem, nato pa so bile na sporedu razne točke, ki so jih lepo izvajali učenci. Omeniti je treba tudi deklaracijo pesmi Iva Peruzzija »Staremu deblu — mladi cvet«.

V kulturnem oddelku mestnega poglavarstva se je vršila pod predsedstvom podžupana prof. Jarca kulturna konferenca slovenskih mest, ki se je bavila z vprašanjem lokalnih muzejev v zvezi z bodočim mestnim muzejem ter z vprašanjem varstva spomenikov in zgodovinskih izkopnin. Zastopana so bila mesta Ljubljana, Maribor, Celje, Ptuj in Novo mesto. Svoje referate so imeli: ravnatelj Narodnega muzeja dr. Mal o potrebi in nalogah lokalnih muzejev in arhivov, konservator dr. Stelč o problemu varstva spomenikov v mestih in univ. prof. dr. Saria o varstvu izkopnin in najdišč.

Narodna galerija je odprla razstavo Caucigovih risb. Otvoritveni govor je imel konservator dr. Stelč, ki mu gre poleg predsednika dr. Windischerja največ zaslug, da je bila razstava omogočena.

25. Za ravnatelja II. drž. realne gimnazije na Poljanah je postavljen Bogumil Remec, doslej gimnazijski ravnatelj v Kruševcu.

DECEMBER

1. V Kolizeju na Gosposvetski cesti je odprl razstavo svojih del akad. kipar France Gorše. Otvoritvi so prisostvovali načelnik kulturnega oddelka mestnega poglavarstva dr. Mole, upravnik Narodne galerije Zorman, pisatelj Ribičič kot zastopnik banovinske uprave ter precejšnje število ljubiteljev umetnosti. Otvoritveno besedo, ki jo je oddajal radio, pa je imel predsednik Društva likovnih umetnikov akad. slikar Gojmir A. Kos. — V stranski sobi novo preurejene kavarnе Zvezde so priredili svojo razstavo akvarelisti Robič, Smrekar, Šantel Avgusta in Saša, Šubič Rajko, Vavpotič Bruno in Zupanec - Sodnikova. — Mestna občina je priredila včeraj in danes pomožno akcijo, ki je vrgla okroglo 40.000 — Din. Mestni delavci so uprizorili igro Manice Komanove »Prisega o polnoči«, katere čisti dobiček so darovali za pomožno akcijo. Sporedno se vrši nabiranje prispevkov pod naslovom »Vse za otroka«, ki bo trajalo dalje časa.

5. Socialno-politični oddelek mestnega poglavarstva je prevzel Delavski dom, ki ga je doslej vodil posebni kuratorij pod predsedstvom občinskega svetnika Ivana Tavčarja.

7. Zadeti od kapi je umrl monter mestne plinarne Nace Mihevc. Pokojnik je bil po rodu z Vrhnike. V mladih letih je prepotoval veliko sveta kot ključavničarski pomočnik. Pozneje je služil kot strojevodja pri avstrijskih državnih železnicah, 1924 pa je postal monter v mestni plinarni. Rajnik je bil vnet organizator nekdanje socialno-demokratske organizacije ko-

vinarjev in zelo agilen član v nekdanji socialistični stranki. Bil je tudi jedek publicist in podlistkar. Po prevratu je bil pod županom dr. Peričem član občinskega sveta ljubljanskega. (Slika v »Kroniki« 1934, str. 145.)

10. Minister notranjih zadev je razrešil dosedanja banovinski svet in imenoval novega, v katerem zastopajo Ljubljano odvetnik dr. Juro Adlešič, trgovec Avsenak Ivan, župan ljubljanski dr. Vladimir Ravnihar in ing. Šuklje Milan.

MARIBORSKA KRONIKA

FRANJO BAŠ

V upoštevanju tega je železnica dovolila cestno zvezo na Tezmem med Gregorčičevo in Aškerčevo ulico ter bo tako nastal nov dostop na postajališče. V neposrednem izprehajališkem svetu mariborske okolice je bila obnovljena in izboljšana pot na Kalvarijo. Stolna in mestna župnija pa je odstranila pred kapelo sv. Barbare pločevinasta razbojnika in Kristusa; na mesto odstranjenih je izdelal I. Sojč iz umetnega kamna podobe križanja, ki so bile nameščene nad vhodom, kjer je bil kip sv. Jožefa. Pri tem je bila vsa kapelica prenovljena, kip sv. Jožefa pa je bil prestavljen na južno zunanjo steno prezbiterja. Ob stoletnici Kalvarije, oziroma kapelice na Pekrski gori je bila prenovljena tudi tamošnja kapela in skoro istočasno je dobila nov kip prenovljena kapela sv. Antona pri Sv. Bolfenku na Pohorju. Neurje dne 1. maja je užgalo s strelo in uničilo streho na zvoniku Sv. Urbana, katerega so domačini postavili na novo ter ga je blagoslovil 21. julija monsg. I. Vreže.

V prosvetnem življenju je otvoril poletno sezono Akademski pevski zbor iz Ljubljane 2. maja z uspešnim koncertom narodnih pesmi v unionski dvorani. Kot edino mesto na Slovenskem je Maribor proslavil stoletnico ilirskega gibanja s predavanjem prof. F. Šišića v Ljudski univerzi. V istem času je proslavilo pevsko društvo Maribor desetletnico svojega delovanja s koncertom pod vodstvom J. E. Gašpariča. Jadranska straža na realni gimnaziji je svečano razvila novi prapor v kazinski dvorani. Narodno gledališče je organiziralo medsebojna gostovanja mariborskega ansambla v Ljubljani in ljubljanskega v Mariboru, kar se pa radi pomanjkanja zanimanja javnosti na koncu sezone ni izvedlo. V jeseni so zapustili mariborsko gledališče Vl. Skrbinšek, ki je odšel v Skoplje, ter B. Stupica in S. Severjeva, ki odideta v Ljubljano. 15. julija je bil razveljavljen razpust Prosvetne zveze ter je bila ista z v njej organiziranimi društvi organsko vpostavljena tudi v Mariboru. Istočasno je bila razpuščena socialistična prosvetna organizacija Svoboda. 17. avgust je začetni dan doma za bolne dojenčke in materinske posvetovalnice, ki posluje kot oddelek Zdravstvenega doma pod vodstvom dr. V. Valjavčeve. Nove poletne prosvetne ustanovitve so delavska godba